

تاکتیک‌های عملیات ضد تک‌تیرانداز علیه تک‌تیراندازان دشمن در

جنگ‌های ناهمپراز

رضا شاهقلیان قهفرخی^۱

دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۵

پذیرش: ۱۳۹۹/۰۲/۲۰

چکیده:

رویکرد جدید در جنگ‌های چند سال اخیر، تفاوت توانایی کشورها در بُعد فناوری و بهره‌گیری از نقاط ضعف و آسیب‌پذیر دشمن، استفاده از فناوری‌های پیشرفته، استفاده از روش‌های مبتکرانه برای دستیابی به موضع برتر و تضعیف اراده‌ی دشمن، موجب ناهمپراز شدن جنگ‌ها گردیده است. لذا هدف از این تحقیق را بررسی عملیات ضد تک‌تیرانداز جهت حفظ جان رزمندگان در مقابل تهدیدها و خطرهای ناشی از سمت تک‌تیراندازان دشمن عنوان نمود. این تحقیق از روش توصیفی-تحلیلی جهت بررسی موضوع استفاده شده است و از نظر نوع تحقیق در دسته پژوهش‌های کاربردی قرار دارد. روش و ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها نیز به شیوه کتابخانه‌ای - اسنادی و منابع اینترنتی و گزارش‌های ناشی از صحنه نبرد با دشمن می‌باشد. با تجزیه و تحلیل سؤال این مقاله که «تاکتیک‌های عملیات ضد تک‌تیرانداز علیه تک‌تیراندازان دشمن در جنگ ناهمپراز چیست؟» می‌باشد، فنون‌ها و تاکتیک‌های مناسبی پیشنهاد داده شد. نتایج تحقیق نشانگر آن است که برای حفظ جان رزمندگان در نبردهای امروزی در مقابل با تک‌تیراندازان دشمن در جنگ ناهمپراز، ابتدا باید با روش‌های کشف و شناسایی، محل تیراندازی و تک‌تیراندازان دشمن را مشخص و سپس با محافظت خود در مقابل اصابت تیر از سوی تک‌تیراندازان، عملیات مقابله و شکار آن‌ها را با فنون و تاکتیک‌های خاص انجام داد.

واژگان کلیدی: تک‌تیرانداز، عملیات ضد تک‌تیراندازی، جنگ ناهمپراز.

۱- دانشجوی دکتری دانشگاه عالی دفاع ملی، عضو هیئت علمی دانشگاه افسری امام حسین (ع)
dr.rshahgholian@ihu.ac.ir

مقدمه

جنگ به عنوان پدیده‌ای اجتماعی، مفهومی ناشناخته است و برای آن تعریف و گزینه‌های مختلف و متنوعی ارائه شده است. هر اندیشمند و صاحب‌نظری در علوم سیاسی، نظامی، اجتماعی، جامعه‌شناسی و... بر پایهٔ بینش و گرایش و از دیدگاه مطالعاتی خود، جنگ را به‌گونه‌ای تعریف و تبیین کرده است. عده‌ای جنگ‌ها را بر اساس حجم و مقدار آتش، برخی از نظر دامنه‌ی جغرافیایی، برخی از نظر نوع سلاح به‌کاررفته و در مهم‌ترین رویکرد برخی به جنگ‌های ناهمگون اشاره کرده‌اند. رزم در برابر نیروی ناهمطراز تهدید جدیدی نبوده و از دیرباز در عملیات‌ها و جنگ‌ها وجود داشته است؛ اما آنچه باید موردتوجه قرار داد، ویژگی‌ها و تاکتیک‌های جدید جنگ‌های ناهمطراز و ویژگی‌های صحنه‌ی نبرد آینده می‌باشد. بنابراین شناخت تعاریف ناهمطراز و عدم طراز در جنگ‌های آینده لازم است، چرا که برای اتخاذ چنین شیوه‌ای باید روش جنگ دشمن را تحلیل و متناسب با آن راه‌کارهای مناسب را طرح‌ریزی نمود. در حقیقت، ناهمگونی یا ناهمطرازی یعنی تفکر، سازمان‌دهی و اقدامی متفاوت در مقایسه با دشمنان، به روشی که مزیت‌ها و توانمندی‌های خود را به حداکثر رسانده و از نقاط ضعف دشمن بهره‌برداری و آزادی عمل بیش‌تری را کسب و در نهایت ابتکار عمل را به دست آورد. اتخاذ شیوهٔ رزم در برابر نیروی ناهمطراز در تفکر، طرح‌ریزی و اجرا که برخاسته از توان بالای دشمن و نامتوازن بودن نیروها از تمام جنبه‌های مورد بررسی می‌باشد، باعث می‌گردد که ابتکار عمل از دشمن سلب و مؤلفه‌های قدرت او ناکارآمد شده و با پذیرش ضریب بالایی از آسیب‌پذیری، شکست وی حتمی شود (قاسمی و بابایی، بی‌تا، ۵۱). در تمامی جنگ‌های گذشته و اخیر، تک‌تیراندازها یکی از مؤثرترین عوامل تعیین‌کننده سرنوشت نبردها بوده و هستند. کارآمدترین سلاح در عملیات‌ها، سلاح تک‌تیرانداز می‌باشد. این سلاح کم‌هزینه، در همه جنگ‌ها در سطح بسیار گسترده و فراوانی مورد استفاده و بهره‌برداری قرار می‌گیرد. همچنین عملیات ضد تک‌تیرانداز شامل: عملیات شناسایی، هدف‌یابی و کشف موضع تک‌تیرانداز، عملیات فریب و نیز عملیات مقابله و انهدام تک‌تیرانداز دشمن را نیز شامل می‌شود. یکی از بهترین، مؤثرترین و مقرون به‌صرفه‌ترین روش برای مقابله با تک‌تیرانداز،

استفاده از تک‌تیرانداز علیه تک‌تیرانداز می‌باشد. این امر در همه نبردهای گذشته و اخیر اثبات شده است که هر یک از طرف‌های مقابل که به‌نحو منسجم‌تر و مناسب‌تری از عملیات ضد تک‌تیراندازی بهره برده‌اند، سرنوشت جنگ را دوباره به نفع خود مغلوب نموده و تغییر داده‌اند. از آنجا که همه افراد، با هر سلاح و تخصصی که دارند، در صحنه عملیات در معرض شلیک قرار می‌گیرند و به‌عنوان هدف برای تک‌تیراندازان دشمن محسوب می‌شوند؛ بنابراین لازم است هر رزمنده‌ای توانایی عملیات ضد تک‌تیراندازی علیه نیروهای دشمن را در صحنه نبرد و در یک جنگ ناهمپراز داشته باشد.

بیان مسأله

یکی از مشکل‌های بزرگ در اکثر جنگ‌ها به‌ویژه جنگ‌های ناهمپراز، وجود تلفات بالا از سوی تک‌تیراندازان دشمن می‌باشد. از بین گزینه‌های موجود در نمایش آمار تلفات وارده به نیروها، تنها گزینه‌ای که در نبردهای منظم، نامنظم، ناهمپراز، نیابتی و... بیشترین آمار را به خود اختصاص داده است، تلفات واردشده از سوی تک‌تیراندازها بوده است و همچنین تک‌تیراندازها بیشترین رعب و وحشت را در دل نیروهای طرف مقابل ایجاد می‌نمایند. از این رو معضل مواجهه با تک‌تیراندازان، یکی از دغدغه‌های اصلی فراروی طراحان و برنامه‌ریزان نظامی بوده و است و همیشه به دنبال راهکاری برای مقابله با آن بوده‌اند؛ بنابراین شناخت تاکتیک‌ها و روش‌هایی که هم نیروها را از دید و تیر تک‌تیرانداز محافظت نماید و موضع او را کشف و مشخص نماید و همچنین به از بین بردن وی کمک کند، امری ضروری می‌باشد. چرا که در هرگونه عملیاتی، چه آفندی، پدافندی یا حرکت‌به‌عقب، اغلب مواردی پیش می‌آید که در معرض اصابت گلوله و شلیک تک‌تیرانداز دشمن واقع می‌شویم که برای در امان ماندن، کاهش اثرات، یا مصون ماندن از تیرهای دشمن و رهایی از تک‌تیرانداز، لازم است اقدام‌ها و عملیات خاصی را انجام دهیم که این اقدام‌ها بخشی از عملیات ضد تک‌تیراندازی را شامل می‌شود؛ بنابراین دغدغه نویسنده و مسأله اصلی در مقاله حاضر، بررسی و چگونگی عملیات ضد تک‌تیرانداز علیه تک‌تیراندازان دشمن در جنگ‌های ناهمپراز و یا به‌عبارت‌دیگر جنگ‌های نامتقارن بیان شده و نیز شناسایی فنون و تاکتیک‌های عملیات ضد تک‌تیراندازی در

مقابل تک‌تیراندازان دشمن می‌باشد؛ تا با شناخت این فنون پاسخ مناسبی در جهت حل مسأله این تحقیق داده شود.

هدف تحقیق

رویکرد جدید در جنگ‌های چند سال اخیر، تفاوت توانایی کشورها در بُعد فناوری و بهره‌گیری از نقاط ضعف و آسیب‌پذیر دشمن، استفاده از فناوری‌ها و سلاح و تجهیزات پیشرفته، استفاده از روش‌های مبتکرانه برای دستیابی به موضع برتر و تضعیف اراده دشمن، موجب ناهمطراز شدن جنگ‌ها گردیده است. این رویکرد جدید باعث تغییر تحول در ساختار کلی جنگ‌های آینده گشته و ماهیت جنگ‌های آینده را نیز تغییر داده است. البته قدمت مفهوم جنگ ناهمطراز برابر با قدمت مفهوم خود جنگ است و حمله به نقاط ضعف دشمن با ابزار جدید و ناشناخته و در عین حال پرهیز از رویارویی با توانمندی‌های دشمن قدمتی به دیرینه‌ی خود جنگ دارد. لذا هدف از این تحقیق بررسی و چگونگی عملیات ضد تک‌تیرانداز جهت حفظ جان رزمندگان در مقابل تهدیدات و خطرات ناشی از سمت تک‌تیراندازان دشمن در صحنه نبرد و در جنگ‌های ناهمطراز می‌باشد.

سؤال تحقیق

تاکتیک‌های عملیات ضد تک‌تیرانداز علیه تک‌تیراندازان دشمن در جنگ‌های ناهمطراز چیست؟

پیشینه تحقیق

در پیشینه تحقیق معمولاً تحقیقاتی که قبلاً در مورد این موضوع انجام شده است، اشاره می‌شود که با بررسی انجام شده می‌توان فقط به یک تحقیق پیرامون این موضوع اشاره نمود و آن مقاله‌ای است با موضوع «روش مقابله با تک‌تیرانداز در محیط‌های ویژه (با تأکید بر مناطق ساخته‌شده)» که آقایان فتاح داداشی و احمد پورسام به نگارش آن پرداخته‌اند (داداشی و پورسام، ۱۳۹۵: ۱۴۰-۱۱۳).

محیط و قلمرو تحقیق

۱- قلمرو زمانی. شامل بازه زمانی گذشته، حال و آینده می‌باشد.

۲- قلمرو مکانی. قلمرو مکانی، سوریه و عراق می‌باشد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به اینکه در جنگ‌های امروزی دیگر جایی برای روش‌های کلاسیک وجود ندارد و جنگ‌های ناهم‌تراز حرف اول را می‌زنند، نقش تک‌تیراندازان بسیار حائز اهمیت می‌باشد. در جنگ حاضر در کشور سوریه و عراق با گروه‌های تروریستی مختلف نیز یکی از کاراترین و مهم‌ترین نیروها، حضور تک‌تیراندازان در هر دو جبهه است. اهمیت و ضرورت این تحقیق به حدی است که اگر شناخت خوبی از فنون و تاکتیک‌های عملیات ضد تک‌تیراندازی داشته باشیم، آسیب نیروهای خودی در این زمینه به حد زیادی کاهش می‌یابد و حتی با استفاده صحیح از این عملیات می‌توان تلفات زیادی از دشمن گرفت و در ضرورت این تحقیق می‌توان این مسأله را بیان نمود که اگر در این نوع جنگ‌ها، به‌خوبی از تاکتیک‌ها و فنون کاربردی ضد تک‌تیرانداز علیه تک‌تیراندازان دشمن استفاده نشود، نه‌تنها کاری در مقابل دشمن نمی‌توانیم انجام دهیم و یا به‌عبارت‌دیگر زمین‌گیر می‌شویم، بلکه دچار خسارات فراوان جانی نیز خواهیم شد.

ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۱- تعریف مفاهیم

۱-۱- جنگ. واژه‌ای پارسی و کهن و پرکاربرد به معنای هرگونه درگیری (ذهنی و لفظی و بدنی) افراد با خود یا با دیگران، خصوصاً به معنای زدوخورد خشن میان گروه‌ها و اقوام و ملت‌ها و کشورها به انگیزه‌های مختلف و یا به‌عبارت‌دیگر، حالت زدوخورد مسلحانه عمدی میان کشورها، ملت‌ها یا گروه‌های دشمنی (صدری، ۱۳۸۱: ۴۴۴) و یا مترادف با واژه نبرد، حرب، پیکار، زدوخورد، جدال، مبارزه، رزم (رستمی، ۱۳۷۸: ۳۲۹) آورده شده است. برای درک عمیق دیدگاه اسلام درباره جنگ، بررسی مقوله جنگ پیش از اسلام در میان عرب

جاهلی و نیز ادوار مختلف پس از آن ضروری است. مردم عرب در دوران جاهلیت به اقتضای زندگی قبیله‌ای و شرایط جغرافیایی محیط زیستشان، گونه‌ای عصیان‌گری داشتند و همواره از اطاعت از حکومت یا سیاستی خاص سرباز می‌زدند. آنان برای ریاست به رقابت و حتی با خویشاوندان خود به معارضة می‌پرداختند. فراوانی واژگان مربوط به جنگ و وسایل جنگی در ادبیات عرب، خصوصاً اشعار و نوشته‌های برجای‌مانده در پاره‌ای منابع بابلی و آشوری، نیز این موضوع را تأیید می‌کند (جوادی‌علی، ج ۵: ۳۹۹).

اسلام توسل به زور را نپذیرفت و تنها جنگ در راه خدا یا جهاد را مجاز اعلام کرد. پیامبر اکرم بسیاری از مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی رایج در عصر جاهلی را تغییر داد و کوشید از جنبه‌های مثبت فرهنگ عربی به سود اهداف و آرمان‌های اسلام بهره گیرد. آن حضرت هدف از بعثت خویش را کامل کردن بنیادهای اخلاق نیک اعلام نمود (نوری، ج ۱۱: ۱۸۷) و کوشید با تشویق یاران خویش به کسب‌وکار و به دست آوردن روزی حلال، انگیزه درآمد یافتن از راه جنگ را از میان ببرد (بخاری، ج ۳: ۹). پیامبر برای زدودن روح انتقام‌جویی و جنگ‌طلبی از خلق و خوی اعراب، به‌عنوان نخستین مسلمانان، بسیار کوشید؛ از جمله در سراسر دوران مکه به جنگ و درگیری رضایت نداد و به دستور الهی در برابر آزار و اذیت مشرکان، یاران خود را به خویشنداری و خودداری از جنگ سفارش کرد.^۱ در اسلام اصل بر مصالحه و سازش است و توسل به زور و جنگ حالتی اضطراری به‌شمار می‌رود (خطیب شربینی، ج ۴: ۲۱۰).

۱-۲- جنگ ناهمپراز. جنگ ناهمپراز یا ناهمگون یک دانش واژه‌ی نظامی است که برای توصیف نوعی از جنگ استفاده می‌شود که طرف‌های درگیر در آن از حیث فناوری و توانایی‌های نظامی در جنگ در یک سطح قرار ندارند، به همین سبب روش‌های مورد استفاده‌ی آنان در جنگ علیه یکدیگر، متفاوت از هم است (الیاسی، ۱۳۸۲).

سناد مشترک ارتش آمریکا نیز تعریفی در خصوص مفهوم ناهمپراز ارائه می‌نماید. از نظر

۱- رجوع کنید به قرآن کریم، سوره حج: ۸۵

آن ستاد، جنگ ناهمپراز عبارت است از «به‌کارگیری رویکردهای غیرقابل پیش‌بینی یا غیرمتعارف برای خنثی‌نمودن یا تضعیف قوای دشمن و در عین حال بهره‌برداری از نقاط آسیب‌پذیر او، از طریق فناوری غیرقابل‌انتظار یا روش‌های مبتکرانه» (مکنزی، ۱۳۸۲: ۵). در جای دیگر عنوان شده است که جنگ ناهمپراز جنگی است که در آن طرفین درگیر از لحاظ دسترسی به امکانات رزمی، با هم تناسبی نداشته و در یک سطح یکسان قرار ندارند، لذا احتمال کاربرد یک‌طرفه‌ی نیروی نظامی از سوی قدرت برتر بر ضد دیگری وجود دارد (فصلنامه مطالعات راهبردی، ۱۳۸۱: ۲۴).

در تعریفی دیگر، جنگ ناهمپراز به حالتی اطلاق می‌شود که دو یا چند جبهه‌ی مخالف در برابر هم قرار گرفته باشند و یکی از طرفین، قدرت نظامی کمتری نسبت به دیگری داشته باشد و برای پیروزی و نپذیرفتن تسلیم، از هر روشی خواه متعارف و یا غیرمتعارف در تضعیف و عقب‌نشاندن دشمن استفاده کند. جنگ ناهمگون می‌تواند جنبه‌های گوناگونی را در برگیرد. حمله‌ی شیمیایی، هسته‌ای یا بیولوژیک، حمله اطلاعاتی، حمله‌ی تبلیغاتی یا جنگ روانی و یا حتی اقتصادی (صفوی، ۱۳۸۷: ۴۸).

تعریف دیگری از جنگ ناهمپراز عبارت است از درگیری خارج از اصل و قاعده، یا یک شیوه غیرمستقیم و فریب‌آمیز جهت تأثیرگذاران بر موازنه و برابری نیرو در مقابل دشمن و ضربه به دشمن از طریق شناسایی نقاط ضعف آن (دانیالی، ۱۳۸۳: ۴) و نیز در تعریف دیگری می‌توان گفت: درگیری خارج از قاعده در تمامی سطوح تاکتیکی، عملیاتی و راهبردی که طرف ضعیف‌تر سعی در حداکثر بهره‌برداری از نقاط ضعف دشمن و توانمندی‌های بدیع خود در ابعاد فیزیکی و روانی جنگ همراه با یافتن راه‌های مبتکرانه جهت تغییر اراده دشمن را دارد (افتخاری، ۱۳۸۷: ۱۷۸)؛ به عبارت دیگر، جنگ ناهمپراز تلاش‌هایی است که به منظور علیه یا آسیب‌رساندن به توانمندی با بهره‌برداری از نقاط ضعف دشمن انجام می‌گیرد. جنگ ناهمپراز از روش‌هایی است که به‌طور عمد با روش عملیات مورد انتظار دشمن مغایرت دارد. رویکردهای ناهمپراز به‌طور کلی اثر شدید روانی است مانند ضربه (شوک) یا نوعی سردرگمی که روی ابتکار، آزادی عمل یا میل و اراده‌ی دشمن اثر می‌گذارد. اتخاذ روش‌های ناهمپراز نیاز به برآورد آسیب‌پذیری‌های دشمن دارد. رویکرد ناهمپراز اغلب از ابتکار عمل

تاکتیکی غیرسستی، تسلیحات و یا فناوری‌ها بهره‌گیری می‌نماید که می‌تواند در تمام سطوح جنگ (تاکتیکی، عملیاتی و راهبردی) و دیگر طیف‌های عملیات نظامی مورد استفاده قرار گیرند. جنگ ناهمپراز محدود به روش‌های جنگ کلاسیک نبوده و تمایز تاکتیک‌های به‌کار گرفته‌شده و نیز استفاده از روش‌های مبتکرانه و فریب موجب سردرگمی دشمن می‌گردد، به ویژه آن‌که در این جنگ‌ها تمایز میان نیروهای نظامی و غیرنظامی در آماج حمله وجود ندارد و آنجا که دشمن دارای آسیب‌پذیری‌های جدی از ناحیه نیروهای غیرنظامی است، این امر می‌تواند در تحمیل اراده بر دشمن کارساز باشد (افتخاری، ۱۳۸۷: ۱۸۰).

مؤسسه‌ی مطالعات راهبردی آمریکا در سال ۲۰۰۱ یک تعریف کلی و کامل از راهبرد ناهمپراز ارائه داده است که در حوزه نظامی و امنیت ملی، عدم همگونی یا ناهمگونی یعنی اقدام، سازمان‌دهی و تفکری متفاوت با دشمنان به روشی است که برتری و توانمندی‌های خودی را به حداکثر رسانده، از نقاط ضعف دشمنان بهره‌برداری نموده و نیز ابتکار را در دست گرفته و یا این‌که آزادی عمل بیش‌تری را کسب نماید و در نهایت ابتکار عمل را به دست آورد. راهبرد ناهمگون ممکن است راهبردی، سیاسی، نظامی، عملیاتی و ترکیبی از همه‌ی این عوامل باشد. در جنگ ناهمگون هر سلاحی می‌تواند کاربردهای متعددی را پیدا کند. هر ابزاری می‌تواند در حکم یک سلاح مؤثر عمل کند؛ مردمی‌بودن جنگ ناهمپراز امکان به‌میدان آوردن همه‌ی امکانات را فراهم می‌کند و علاوه بر این، همسان‌سازی و هم‌رنگی با مردم، کار اطلاعات دشمن را سخت می‌کند (صفوی، ۱۳۸۷: ۴۹). در واقع، جنگ ناهمپراز با صفت ناهمپراز بودن آن، نوعی ناهمگونی میان طرف‌های درگیر در جنگ را نشان می‌دهد.

ویژگی‌های جنگ‌های ناهمپراز. برای جنگ ناهمپراز مثل هر درگیری دیگر، مشخصه‌ها

و ویژگی‌هایی وجود دارد که می‌تواند به عنوان وجه افتراق و تفاوت در کاربرد و به‌کارگیری شیوه‌های مختلف آنان در نظر گرفته شود. این ویژگی‌ها در پی اهدافی که از نتایج جنگ ناهمپراز متصور است، شکل می‌گیرد و اساس آن، بر هم‌زدن موازنه عدم‌همگونی بین دو نیروی متخاصم ناهمگون در راستای بهره‌برداری راهبرد از قابلیت‌های تاکتیکی می‌باشد که ممکن است این رویکردها تاکتیکی باشد، ولی باید تأثیر روانی آن را در سطح راهبردی جستجو کرد. این ویژگی، یعنی تمرکز مداوم بر تأثیر راهبردی ویژگی اصلی و متمایز جنگ

ناهم‌تراز است (مکنزی، ۱۳۸۲: ۱۸) و این شیوه‌ها می‌تواند در رویکردهای جنگ‌های ناهم‌تراز مبنی بر ابتکار عمل، اقدامات غیرمنتظره، تأثیر راهبردی، فریب و غافلگیری در حوزه‌ی فیزیکی و روانی جنگ و هدف قرار دادن اراده‌ی دشمن باشد. از مهم‌ترین ویژگی‌های جنگ‌های ناهم‌تراز می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: تکرارپذیری، کوتاه‌مدت بودن، غافلگیرانه بودن (تاکتیکی و راهبردی)، غیرقابل پیش‌بینی بودن، صحنه‌ی نبرد مشخص نداشتن، نامشخصی و نامعینی جنگ‌جویان، نداشتن ابزار و فناوری مشخص، داشتن فضای مانور زیاد، ضربه دقیق عملیاتی، داشتن واحدهای اجرایی و رزمی کوچک (دافوس آجا، ۱۳۸۶: ۲۱).

شناخت عناصر اساسی در محیط جنگ ناهم‌تراز. بیان کارکرد ویژه و یا خصیصه‌های یک پدیده به‌کار جامعیت‌بخشیدن و یا تبیین تعریف، بیان کارکرد ویژه و یا خصیصه‌های یک پدیده به‌کار می‌رود و این خود مستلزم بررسی همه‌ی ابعاد و جوانب یک شیء یا پدیده و تعمیم یافته‌های حاصل از بررسی محدود به آحاد آن جامعه است. برخی از این ویژگی‌ها به صورت مختصر و برخی مفصل‌تر مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ اما مطلبی دیگر در تکمیل ویژگی‌ها و خصیصه‌های کلی نبرد ناهم‌تراز، شناخت عناصر اساسی در محیط جنگ ناهم‌تراز می‌باشد که از مهم‌ترین این عناصر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد (صفوی، ۱۳۸۷: ۵۹).

انسان‌محوری. در جنگ همگون طرف قوی‌تر متکی بر ابزار می‌جنگد و فناوری فوق‌العاده‌ی پیشرفته نظامی است که برتری او را در عرضه نظامی ممکن می‌سازد؛ اما در جنگ ناهم‌تراز قدرت خلاقانه، روحیه و تفکر انسان است که محور همه‌ی تصمیم‌گیری‌ها و نقش‌آفرین همه‌ی صحنه‌هاست (قاسمی و بابایی، بی‌تا: ۵۶).

اتکای به مردم. در دیدگاه سنتی پیروزی متعلق به ارتش بزرگ‌تر است و تشکیل و سازمان‌دهی ارتش بزرگ‌تر تنها در توان طرفی است که دارای جمعیت بیشتری باشد. امروزه این نظریه اعتبار خود را از دست داده است (سنجایی، ۱۳۷۵: ۸۴). نیروهای مردمی مهم‌ترین منبع دفاعی هر کشور به حساب می‌آیند که در امور اطلاعاتی، عملیاتی، پشتیبانی و روانی می‌توانند ایفای نقش کنند. مردم با تأمین منابع ملی، موارد فیزیکی و مادی، در قالب دفاعی بسیج به عنوان نقطه‌ی اتکا و عامل اصلی بازدارندگی در زمان صلح و در زمان جنگ به عنوان

تعیین کننده سرنوشت جنگ وارد میدان شده‌اند.

حفظ توان. حفظ توان به معنای حفظ نیروی انسانی، تجهیزات و تسلیحات مؤثر جلوگیری از نابودی مراکز ثقل و یا کاهش آسیب‌پذیری در این موارد است. همه عرصه‌گی. جنگ ناهمطراز قابلیت حضور در همه حوزه‌های مختلف را دارد و می‌تواند در همه صحنه‌ها نقش‌آفرینی کند. حوزه نظامی، حوزه سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی، اطلاعاتی، حوزه فناوری در سخت‌افزار و نرم‌افزار (قاسمی و بابایی، بی‌تا: ۵۷).
متمرکز علیه موضع ویژه. در جنگ ناهمطراز با سطوح متداخل راهبردی عملیاتی و تاکتیکی روبه‌رو هستیم. به بیان دیگر یک اقدام تاکتیکی می‌تواند پیامدهای راهبردی داشته باشد که در این نوع از جنگ باید به دنبال شناسایی و حمله به آن دسته از نقاط ضعف دشمن بود که وارد کردن ضربه به آن موجب غیرقابل تحمل شدن هزینه شود.

فرسایش. قدرت برتر به دلیل فشار افکار عمومی، هزینه فوق‌العاده عملیات نظامی خویش با استفاده از فناوری ناچار است که جنگ را در کوتاه‌مدت و با قابلیت تمام کند؛ اما طرف ضعیف‌تر برای جلب توجه افکار عمومی، تحمیل هزینه‌های غیرقابل تحمل به دشمن و شکستن ابهت او به دنبال طولانی‌کردن و فرسایشی‌کردن جنگ است. فرسایشی‌کردن جنگ برای طرف قوی‌تر به منزله‌ی شکست است؛ چراکه عدم پیروزی علی‌رغم داشتن قدرت ظاهری فوق‌العاده، اعتبار و حیثیت او را که عامل اصلی برای حفظ هژمونی است، از بین می‌برد (قاسمی و بابایی، بی‌تا: ۵۷).

عدم قطعیت. از آن‌جا که در جنگ ناهمطراز هر مکانی صحنه‌ی نبرد، هر انسانی یک رزمنده و هر لحظه‌ای آغاز فرود یک ضربه، هر ابزاری یک سلاح و هر اقدام تاکتیکی می‌تواند دارای یک راهبردی تعیین‌کننده باشد. این جنگ دارای محیط عدم اطمینان کامل، پیش‌بینی‌ناپذیر و برخوردار از عدم قطعیت می‌باشد. عدم قطعیت امکان تصمیم‌گیری دقیق و سریع را کاهش می‌دهد و پیدایش هر نوع نتیجه‌ای را ممکن می‌سازد و هرچند در همه جنگ‌ها احتمال‌ها و ابهام‌ها گاهی سرنوشت‌ساز هستند اما در جنگ ناهمطراز، در حدی است که هر چیز به ظاهر غیرممکن، ممکن می‌شود (قاسمی و بابایی، بی‌تا: ۵۸).

بهره‌گیری از جغرافیا. به‌طور منطقی باید باور داشت که جغرافیای نظامی روی مسأله رزم در آینده تأثیر به‌سزایی خواهد داشت (صفوی، ۱۳۸۷: ۳۶). عوامل جغرافیایی را به دو طریق می‌توان در جنگ ناهمپراز به عنوان عوامل برتری مورد استفاده قرار داد. استفاده از موقعیت‌های ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی برای به خطر انداختن منافع اقتصادی، سیاسی و نظامی دشمن و متحدانش و استفاده از عوامل جهت هجوم و یا دفاع در برابر دشمن با توجه به شرایط هر منطقه و امکان به‌کارگیری تاکتیک‌های متناسب با آن (صفوی، ۱۳۸۷: ۷۲).

جنگ اطلاعات. جنگ اطلاعاتی استفاده‌ی تهاجمی و تدافعی از اطلاعات و سامانه‌های اطلاعاتی است به منظور رد، بهره‌گیری، تحریف یا تخریب اطلاعات، فرآیندهای اطلاعاتی، سامانه‌های اطلاعاتی و شبکه‌های رایانه‌ای دشمن. چنین عملیاتی به منظور رسیدن به امتیازات نظامی طراحی می‌شود، به همین سبب جایگاه ویژه‌ای در شیوه‌های جنگ ناهمپراز دارد و در تقسیم‌بندی میان تهدیدها و جنگ‌های همپراز آن را در تهدیدهای ناهمپراز برشمرده‌اند. دلیل اصلی این امر در آن است که دخالت در تصمیم‌سازی‌ها از طریق سامانه‌های اطلاعاتی و تخریب اطلاعات صحیح و جایگزین کردن آن با اطلاعات نادرست و ایجاد فریب‌های اطلاعاتی به منظور اتخاذ تصمیم‌های نادرست، همه و همه می‌توانند همان اندازه که از سوی قدرت‌های بزرگ صورت پذیرد، به وسیله واحدهای کوچک‌تر نیز امکان‌پذیر باشد (قاسمی و بابایی، بی‌تا: ۵۸).

فریب و غافلگیری. تاریخ جنگ‌ها موارد بی‌شماری از طرح‌های فریب و غافلگیری را بازگو می‌کند. مواردی که گویای این نکته است که جنگ هیچ‌گاه از فریب و غافلگیری خالی نبوده است؛ اما در جنگ ناهمپراز و جنگ با یک قدرت ناهمپراز فریب و غافلگیری اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد. فریب می‌تواند عدم توازن قوا را به توازن وحشت مبدل سازد. به عنوان مثال سان تزو در کتاب هنر جنگ می‌گوید: تمام جنگ‌ها مبنی بر رؤیت هستند. وقتی با دشمن روبه‌رو شدی، او را به دام بینداز، گنج کن و ناگهان به او حمله کن. وقتی که دشمن خود را جمع‌وجور کرد و آماده رویارویی شد و یا زمانی که او قوی است، از او بپرهیز (Santezu, 1971: 66-67). لیدل هارت نظریه‌پرداز بریتانیایی به عنوان نیازی برای کلیه جنگ‌ها

می‌گوید: نقطه ضعف دشمن را شناسایی کنید و با کلیه نیروهای ممکن به آن نقاط حمله نمایید و در عین حال در مقابل خطر حمله متقابل دشمن از نقطه ضعف خودی محافظت نمایید.

عملیات روانی. عاملان جنگ ناهمطراز برای تسهیل و تسریع در تحقق اهداف جنگ خویش از عملیات روانی بهره می‌گیرند. بنابراین می‌توان مهم‌ترین اهداف عملیات روانی در جنگ ناهمطراز را به شرح زیر برشمرد:

۱- ایجاد ترس و وحشت‌زدگی در نیروهای دشمن؛

۲- تحمیل اراده‌ی خود بر دشمن؛

۳- تحریک روحیه‌ی نیروها و فرماندهان دشمن؛

۴- جبران کاستی در تجهیزات و فناوری نظامی از طریق عملیات روانی؛

۵- دست‌کاری افکار عمومی و نمایش اراده و روحیه‌ی شجاعت و تسلیم‌ناپذیری خویش (صفوی، ۱۳۸۷: ۷۴). بنابراین یکی از اهداف عملیات روانی در جنگ ناهمگون آن است که روحیه‌ی سلحشوری و اراده‌ی خلل‌ناپذیر ملت مورد تهاجم را در دفاع از کیان، هستی و موجودیت خویش به نمایش بگذارد و با به‌کارگیری از راهبرد عملیات روانی در نبرد ناهمطراز به‌گونه‌ای باعث توازن قوا در صحنه نبرد گردد.

۱-۳- تک‌تیرانداز و مفاهیم مرتبط با آن

تک‌تیرانداز^۱. فردی مصمم، باهوش، چابک و چالاک که با استفاده از تاکتیک و تفنگ خاص تک‌تیراندازی دشمن خود را نابود می‌کند (غلامعلی‌پور، ۱۳۹۰). در تعریف دیگری این‌گونه آمده است که تک‌تیرانداز سربازی است که به‌خوبی آموزش دیده و در تیراندازی به‌سمت اهداف با سلاح‌های مختلف، از فواصل زیاد تبخیر یافته است. تک‌تیرانداز همچنین در تکنیک‌های پنهان‌شده، استتار، نفوذ و فنون دیدبانی مهارت دارد (رستمی، ۱۳۸۷: ۷۵). تک‌تیراندازان یا تقویت‌کننده نیروها، فرد یا تیم کوچکی هستند که با استفاده از تاکتیک‌های

1- Sniper

ویژه، می‌توانند همان تلفات زیادی را به دشمن وارد کنند که یک نیروی بزرگ قادر به انجام آن است. از این‌رو به ایشان لقب «ارتش دونفره»^۱ را نیز داده‌اند (داداشی و پورسام، ۱۳۹۵: ۱۱۷).

عملیات ضد تک‌تیراندازی^۲: عملیات ضد تک‌تیرانداز به همه اقدام‌ها و فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که به منظور مصون‌ماندن از تک‌تیرانداز دشمن هنگامی که در معرض شلیک او قرار می‌گیریم یا در امان ماندن و فرار از خطر تک‌تیرانداز، خنثی‌نمودن و کاهش آثار آن، دیدبانی دقیق و اصولی به منظور هدف‌یابی، شناسایی و کشف موضع وی، فریب، مقابله یا به دام انداختن و انهدام تک‌تیرانداز دشمن و از بین‌بردن او انجام می‌گیرد را شامل می‌شود (کشندار و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۱).

تاکتیک تک‌تیرانداز: هنری که شامل اصول و قواعد کار بوده و با عمل و پیروی از آن تک‌تیرانداز قادر به اجرای موفق مأموریت خود است (غلامعلی‌پور، ۱۳۹۰).

سلاح تک‌تیرانداز: اسلحه‌ای انفرادی با حجم آتش کم و دقت و قدرت آتش بالا که یاری‌دهنده اصلی تک‌تیرانداز در اجرای مأموریت او است (غلامعلی‌پور، ۱۳۹۰).

مأموریت سلاح‌های تک‌تیرانداز

مأموریت اصلی. از این سلاح‌ها برای مورد اصابت قراردادن پریسکوپ خودروهای زرهی، آنتن رادارهای تجسسی، توربین، لانچر و شیشه کابین و خلبان بالگردها (هلی‌کوپترها)، شناورهای ساحلی، سنگرهای دیدبانی، نفرات ارشد دشمن با پوشش ضدگلوله و خودروهای فرماندهی استفاده می‌شود.

مأموریت فرعی. از این سلاح‌ها می‌توان علیه تانک‌های سوخت، سایر خودروهای منطقه نبرد، انبارهای مهمات، انبارهای سوخت، چتربازهای دشمن، تک‌تیراندازهای دشمن، هواپیماهای با سقف پرواز پایین و سایر نفرات مؤثر در میدان نبرد مانند بی‌سیم‌چی‌ها، دیگر فرماندهان و... مورد استفاده قرار داد (بی‌نا، ۱۳۹۳: ۵).

1- Army Doubles
2- Counter- sniper

۲- تاریخچه تک تیراندازی

در طول تاریخ همیشه افرادی بوده‌اند که از توانایی تیراندازی دقیق و مؤثر برخوردار بوده‌اند و با هر سلاحی به یک میزان خاص هدف خود را شکار کرده‌اند. لیکن اغلب به صورت مادرزادی یا در طول زمان و بر اساس تجربه به آن دست یافته بودند و هیچ آکادمی تیراندازی دقیقی وجود نداشت که حاصل آن آکادمی تربیت یک تک تیرانداز از صفر تا صد باشد. به عبارتی اگر از یک درخت خشک و خالی یک مجسمه چوبی زیبا توسط استادکار تراش می‌خورد و مجسمه ساخته می‌شود در زمینه اسنایپ تا زمان جنگ جهانی دوم این چنین قصد و نیتی به صورت امروزی وجود نداشت و اغلب به صورت خودآموز و تجربی افرادی به عنوان تک تیرانداز انتخاب شده و بدون آموزش‌های خاص به عنوان تک تیرانداز انجام وظیفه می‌کردند. لیکن با راهکارهای آلمان نازی اسنایپ‌هایی به وجود آمدند و تربیت شدند که عملاً گاه تا حد یک گردان نیرو نیز ارزش عملیاتی داشتند. به خصوص که با توانایی زمین گیر کردن گردان‌های دشمن تنها با شلیک‌های دقیق و استتار حرفه‌ای کار یک گردان پدافندی را به نحو احسن انجام می‌دادند و در عملیاتی همچون نورماندی به کاهش سرعت پیشروی مهاجمین سبب معروفیت و تاکتیکی بودن استفاده از تک تیراندازها شدند. کلمه اسنایپ^۱ که به معنای تیرانداختن از کمینگاه به سمت اردوی دشمن (توصیفی) می‌باشد، اولین بار توسط یک سرباز بریتانیایی در هند در سال ۱۷۷۰ به کار رفت. ولی اصطلاح اسنایپر^۲ (تک تیرانداز، تیراندازی از خفا)، اولین بار در سال ۱۸۲۴ به کار رفت که به کسانی اطلاق می‌شد که در تیراندازی ماهر و تک می‌باشند و تا آن زمان لغت شارپ شوتر^۳ را به کسانی که تیراندازان ماهر بودند، می‌دادند. کلمه شارپ شوتر در روزنامه‌های انگلیسی در حوالی سال‌های ۱۸۰۱ استفاده می‌شد و به عبارتی قبل از آنکه اصطلاح امروزی اسنایپر فراگیر گردد، لغت شارپ شوتر در اروپا مصطلح بوده است و به کسانی که در تیراندازی ماهر بوده‌اند، داده می‌شده است (ابراهیمی، ۱۳۹۳).

- 1- Snipe
- 2- Sniper
- 3- sharp shooter

۳- انواع سلاح‌های تک‌تیراندازی کشورهای مختلف جهان

چندین کشور مانند ایالات متحده، سیستم ساخت اسلحه‌های تک‌تیرانداز خود را گسترش داده‌اند. این سلاح‌ها در سراسر دنیا به فروش رسیده یا کپی‌برداری شده است که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

الف) اتریش. شارف شوتزن گون (SSG ۶۹)، سلاح جدید تک‌تیرانداز ارتش اتریش و چندین کشور دیگر است. این اسلحه به اندازه ۲۴۳ با کالیبر ۵۱ × ۷,۶۲ موجود است. ۶۹ SSG، اسلحه‌ای که با عمل دست شلیک می‌کند و پنج تیر گردنده یا ده جعبه تیر گردنده دارد. با خشاب تغذیه می‌شود. اسلحه‌ای است که می‌تواند چندین بار تک گلوله، شلیک کند. ویژگی‌های بارز آن عبارتند از: چکش ساخته‌شده از جنس سخت، لوله سنگین با شمع قلمی، ماشه دوجداره که از لحاظ طولی قابل تنظیم و کشش است و شیاری طولی و متحرک دارد که بر بالای آن قرار گرفته است. سیستم نشانه‌گیری از تلسکوپ ۶۹-ZF کاهلز با قدرت ۶ و مگسک‌های فلزی تشکیل شده است که این مگسک‌ها به طور دائم برای استفاده ضروری به اسلحه چسبیده است. تلسکوپ به یک سیستم داخلی جبران‌کننده مجهز است که برای گلوله‌های شلیک‌شده تا ارتفاع ۸۰۰ متر، درج‌بندی شده است. خطوط شبکه نوری تلسکوپ از یک ((V)) معکوس با رشته‌های ضربداری منقطع تشکیل شده است. مجموع وزن اسلحه خشاب و تلسکوپ در حدود ۱۰/۱۴ پوند است. این اسلحه، لوله‌ای به طول ۲۵/۵۹ اینچ دارد که مجموع طول آن چیزی در حدود ۴۴/۸۸ اینچ می‌شود. سرعت شلیک گلوله از دهانه تفنگ در هر ثانیه ۲/۸۱۹ فوت است. دقت این اسلحه در مسابقات RWS، ۱۵/۷۵ اینچ در متر است (دهقانی سانچ، ۱۳۸۲: ۲۹۷).

سلاح تک‌تیرانداز اشتایر: تفنگ تک‌تیرانداز اشتایر سلاحی است انفرادی با برد بلند، ساخت کشور اتریش برای مسافت‌های دور، غیرخودکار که با دست مسلح و با هوا خنک می‌شود، تک‌تک ذخیره‌گذاری می‌گردد و دارای دستگاه تنظیم آتش دو وضعیتی چرخشی بوده (ضامن و آتش) که وقتی سلاح به آتش باشد، علامت نقطه‌ی قرمز رنگ روی آن نمایان شده و وقتی سلاح به ضامن باشد، این علامت پنهان می‌باشد. دستگاه چکاننده آن از نوع ضربتی بوده

و دارای یک نوع دستگاه نشانه روی تلسکوپی (دوربین) می باشد. این سلاح دارای یک دوپایه ای استاندارد نیز می باشد (زمانی و همکاران، ۱۳۸۵: ۴).

شکل (۱): سلاح تک تیرانداز اشتایر

ب) رژیم غاصب اسرائیل. اسرائیلی ها، ویژگی های مهم قابل استفاده و ترکیب اسلحه GALIL ۷/۶۲mm را کپی برداری کرده و ساخت این نوع اسلحه را به منظور تأمین نیازشان به اسلحه تک تیرانداز گسترش دادند. اسلحه گلیل به اندازه ۷/۶۲*۵۱، شبیه سلاح های اتوماتیک است. با استفاده از گاز عمل می کند، ۲۰ مخزن فشنگ گردنده دارد و با خشاب تغذیه می شود. همانند اکثر تفنگ های ویژه که به منظور استفاده تک تیرانداز تعدیل و تنظیم می شوند، لوله اسلحه مجهز به مانع ضدانعکاس نور است که می تواند همراه با صداگیر باشد که مادون صوت شلیک می کند. مشخصات اسلحه عبارتند از: دسته پیستول، کاملاً قابل تنظیم، صفحه مانع اصطکاک لاستیکی قابل برگشت، ماشه دوجداره و دوپایه قابل تنظیم که در عقب قسمت جلویی و انتهایی اسلحه نصب شده است. سیستم نشانه گیری اسلحه از یک تلسکوپ یک وجهی با قدرت ۶ و مگسک فلزی ثابت تشکیل شده است. اسلحه ۴۳/۹۸ اینچ طول دارد و لوله ای ۲۰ اینچی دارد که این لوله فاقد مانع ضدانعکاس نور است. وزن اسلحه با دو پایه، اسلینگ، تلسکوپ و خشاب پر در حدود ۱۷/۶۴ پوند است (دهقانی سانچ، ۱۳۸۲: ۳۰۰).

ج) ایالات متحده آمریکا. سلاح تک تیراندازهای ارتش آمریکا، مدل های M21 و M22 و SWS است. همراه با کشورهای دیگر، تولیدات قبلی سلاح های تک تیرانداز شامل M21 و

MIA - EZ و MI هنوز هم در خارج از کشور و به‌طور فراگیر استفاده می‌شود. دیگر سیستم تسلیحاتی که تک‌تیراندازهای نیروهای نظامی آمریکا استفاده می‌کردند، A1 4 M است که تفنگداران دریایی نیز آن را مورد استفاده قرار می‌دهند و همچنین نوع خاص سلاح‌های تک‌تیرانداز نظیر: مدل RIA ۵۰۰ و مدل برت ۸۲. اسلحه A1 4M۰، اسلحه‌ای تک‌تیرانداز براساس برگه ناظم آتش است که با دست عمل می‌کند. ۵ مخزن خشاب درونی گردنده دارد و اندازه آن $51 \times 7/62$ mm است. مطابق با استانداردهای تسلیحات ناتو این اسلحه به تلسکوپ ثابت ((یونر تیل)) با قدرت ۱۰ مجهز است که مانند تلسکوپ‌های M۲۳ و M۲۴ هدف نامشخص را دنبال می‌کند. این اسلحه ۴۳/۹۷ اینچ طول دارد و لوله‌ای ۲۴ اینچی دارد و وزنش در حدود ۱۴/۲۵ پوند است. حداکثر برد مؤثر آن ۸۰۰ متر است. مدل RAI ۵۰۰: اسلحه‌ای تک‌تیرانداز است که با دست شلیک می‌کند، تک گلوله است و جای کالیبر دارد. ۵۰ فشنگ قهوه‌ای، لوله سنگین ۳۳ اینچی، نازک محرک آزاد دارد و دو پایه‌ای کاملاً قابل تنظیم و وزن کل اسلحه ۲۹/۹۲ می‌باشد. اسلحه مجهز به موازن‌کننده هارمونیک است که ارتعاشات لوله را کم می‌کند. برت مدل ۸۲: اسلحه تک‌تیرانداز که براساس عملکرد پس‌زنی کار می‌کند. یک جعبه قابل جابجایی به صورت ((L)). با خشاب تغذیه می‌شود. اسلحه‌ای شبیه سلاح‌های اتوماتیک است که کالیبر ۵۰ قهوه‌ای دارد. لوله نازک ۳۶/۹ اینچی آن به درپوش که ۶ روزه دارد، مجهز است که قابلیت ارتجاعی را در حدود ۳۰ درصد کم می‌کند. این اسلحه، پایه‌ای قابل تنظیم دارد و می‌تواند بر روی سه پایه M ۸۲ یا هرگونه چیزی که با مسلسل M ۶۰ هماهنگ باشد، نصب شود. دسته آن پیستولی است. طول اسلحه ۶۵/۹ اینچ است و وزنی در حدود ۳۲/۹ دارد. سیستم نشانه‌گیری این اسلحه، شامل یک تلسکوپ بدون مگسک‌های فلزی است. تلسکوپ ممکن است منطبق با تلسکوپ‌های دیگر با حلقه‌های ۱ اینچی وصل شود. سرعت شلیک گلوله از دهانه آن در هر ثانیه، ۲/۸۴۹ فوت می‌باشد (دهقانی سانچ، ۱۳۸۲: ۳۰۳).

د) روسیه. اسلحه تک‌تیرانداز خوبی به نام دراگونوف با کالیبر $54 \times 7/62$ mm در اختیار روس‌ها قرار دارد. اسلحه SVD، شبیه سلاح‌های اتوماتیک است که با گاز کار می‌کند. ۱۰

جعبه گردنده تیر دارد. با خشاب تغذیه می شود. این اسلحه مجهز به مگسک های فلزی است و دوربین تلسکوپی ۱- PSO با قدرت ۴ برابر است که با باطری کار می کند. همچنین این اسلحه متاسکوپی دارد که می تواند منبع اشعه مادون قرمز را ردیابی کند. این اسلحه را نیروهای مسلح سابق عضو پیمان ورشو استفاده می کنند. حفره ای دارد که انگشت شست در آن قرار می گیرد و دستگیره پیستولی دارد. همراه با تلسکوپ و ۱۰ خشاب گردنده، وزنی در حدود ۹/۶۴ پوند دارد. طول آن ۱۲۲/۵ cm است و طول لوله اش ۶۲ cm است. سرعت شلیک از دهانه آن در هر ثانیه ۲/۷۲۲ فوت است و حداکثر برد مؤثر آن ۸۰۰ متر است (بی نا، ۱۳۸۵: ۱۰).

شکل (۲): سلاح تک تیرانداز دراگونوف

۴- سازمان تک تیراندازان ارتش های جهان

سازمان تک تیرانداز در ارتش های جهان متفاوت بوده و نیز در سایر نیروهای نظامی و شبه نظامی همچون گروه تروریستی داعش موجود می باشد. در برخی از سازمان ها و ارتش ها، تنها یک نفر در سازمان تک تیراندازی سازماندهی شده است که در این حالت، همه وظایف تخصصی توسط همان فرد انجام می پذیرد، البته در حد کم و تقریباً نیمه تخصصی.

شکل (۳): نمایش سازمان تک‌نفره تک‌تیراندازی

به عنوان مثال در درگیری‌های حاضر با گروه داعش، اکثر سازمان تک‌تیراندازان یک نفر می‌باشد که در آن واحد منطقه را دیدبانی می‌کند و مسافت خود تا هدف را تخمین می‌زند و هم‌زمان بر روی هدف نشانه‌روی می‌کند و به سمت آن شلیک می‌نماید. البته در سازمان تک‌تیرانداز نیروهای سوری نیز در این نبرد یک نفر مشخص شده است. در برخی دیگر از سازمان‌ها و ارتش‌ها، تیم‌های تک‌تیراندازی‌شان شامل دو نفر یعنی یکی دیده‌بان و دیگری تک‌تیرانداز می‌باشد. حالت سوم، تیم تک‌تیراندازی از دو دیده‌بان در طرفین؛ یکی راست و دیگری سمت چپ منطقه را به صورت هم‌زمان و به صورت تخصصی‌تر، منطقه را به صورت شطرنجی و وجب‌به‌وجب مورد دیدبانی قرار می‌دهند و تک‌تیرانداز نیز در وسط منطقه، هدف‌های کشف و پیدا شده را، مورد اصابت قرار می‌دهد؛ بنابراین تک‌تیراندازان یا تقویت‌کننده نیروها، فرد یا تیم کوچکی هستند که با استفاده از تاکتیک‌های ویژه، می‌توانند همان تلفات زیادی را به دشمن وارد نمایند که یک نیروی بزرگ قادر به انجام آن است. از این رو به ایشان لقب ارتش دونفره را نیز داده‌اند (کشتندار و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۹).

شکل (۴): نمایش سازمان دونفره تیم تک تیراندازی

به عنوان مثال از تک تیراندازان معروف داعشی می توان به "نورا"، دختر روس، به عنوان یکی از خطرناک ترین تک تیراندازان گروه تروریستی داعش در فلوجه اشاره کرد که از مهم ترین عناصری است که به محض ورود نیروهای عراقی به این شهر، تحت تعقیب قرار گرفت (العالم، ۳۰ خرداد ۱۳۹۵).

۵- عملیات ضد تک تیرانداز علیه تک تیراندازان دشمن

الف) روش های کشف و شناسایی محل تیراندازی و تک تیراندازان دشمن. یافتن محل تک تیراندازان نیروهای دشمن یکی از مهم ترین موضوعات عملیات شکار تک تیرانداز است، چرا که لازمه هرگونه عملیات برای مقابله و از بین بردن وی، مستلزم کشف و تعیین محل تک تیرانداز دشمن، اساس هدف یابی، میزان و نحوه استفاده یا عدم استفاده از استتار و پابندی وی به رعایت اصول تاکتیکی یا عدم رعایت آن می باشد. حال اگر خواسته باشیم در عملیات ضد تک تیرانداز و کشف موضع تک تیرانداز دشمن موفق باشیم، لازم است تکنیک ها و روش های استتار را شناخته و عملاً با بررسی دقیق منطقه عملیات، مترصد آن باشیم تا هریک از خطاهای تاکتیکی تک تیرانداز دشمن را کشف و او را از پای در بیاوریم. در یک تقسیم بندی کلی، عملیات کشف و شناسایی محل تیراندازی و تک تیراندازی روش هایی قابل استفاده است که می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- در بررسی عوامل تشخیص یا کشف استتار که می توان به حرکت، رنگ، سایه و نور، صدا، نمونه یا الگو، بافت یا زمینه، شکل هندسی، دما و انعکاس امواج روی رادار اشاره نمود و

در اشتباه‌های تاکتیکی معمول می‌توان به عدم استتار یا استتار ناصحیح، در افق قرار گرفتن (خط رأس جغرافیایی)، نور سیگار در شب، دود سیگار در روز، آتش دهانه سلاح در شب، انعکاس نور عدسی دوربین، قوطی غذای دورافتاده، سایه بدن و یا هرگونه موردی که جلب توجه نماید اشاره نمود.

۲- در بررسی مکان‌های احتمالی وجود موضع و سنگر تک‌تیرانداز دشمن می‌توان به مواردی چون: پشت بوته‌ها، تپه‌ها و زمین‌های شیب‌دار کنار رودخانه، ساحل رودخانه‌ها، جنگل، ساختمان‌ها، هر ساختمان یا اتاق تاریک، هر پنجره نیمه‌باز، هر ساختمان مرتفع و مشرف، هر حرکت غیرطبیعی در ساختمان‌ها، هر منفذ و سوراخ روی دیوارهای منطقه آلوده، زیرزمین، پشت‌بام ساختمان‌ها، وسایل نقلیه و یا هر جای دیگر که امکان مخفی شدن وی وجود دارد، اشاره نمود.

۳- در هدف‌یابی، محل تیراندازی و تک‌تیراندازان دشمن با دیدبانی دقیق آثار ناشی از شلیک گلوله عبارت است از: مثلث‌بندی شنیدن صدای شلیک، گرای برگشت و صدا یا نور ناشی از شلیک از دو مکان جداگانه، تأخیر صدای شلیک و رد شدن (صفیر) گلوله، نور، برق دهانه یا آتش دهانه سلاح، دود ناشی از شلیک گلوله، گردوغبار و خاک ناشی از زیر لوله سلاح یا بوته‌های اطراف محل تیراندازی، جابجایی هوا و گرمای ناشی از شلیک گلوله و گرای برگشت و سمت معکوس محل اصابت گلوله.

۴- در استفاده از تجهیزات خاص جهت کشف محل تیراندازی و تک‌تیراندازان نیروهای دشمن می‌توان به سامانه و دستگاه کشف‌کننده بومرنگ، دوربین لنزیاب (برای کشف دوربین تک‌تیرانداز دشمن و دیده‌بانش)، دوربین‌های کشف نور و پرتو مادون قرمز و ماوراءبنفش، دوربین‌های حرارتی، مکان‌یاب‌های انتشار امواج بی‌سیم و تجهیزات الکترونیکی تک‌تیرانداز و رادارهای مکان‌یاب قابل حمل اشاره نمود.

۵- در انجام عملیات فریب تک‌تیراندازان دشمن در صحنه نبرد می‌توان به استفاده از هدف‌های فریبنده چون: آئینه، حرکت دادن کوله‌پشتی، کلاه‌خود، ماکت، ایجاد مواضع فریب و پوششی، استفاده از تاکتیک فریب، آتش فریبنده، تاکتیک قطع و وصل آتش و تله‌ها اشاره نمود (کشتدار و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۶-۷۱).

ب) نحوه محافظت در مقابل اصابت تیر و خطر تک تیراندازان دشمن. در همه جنگ‌ها (چه در نبردهای منظم، نامنظم یا ناهمطراز، نیابتی و ... یا در هرگونه عملیات چه آفندی، پدافندی یا حرکت‌ها به عقب) اغلب مواردی پیش می‌آید که در معرض اصابت گلوله و شلیک تک تیرانداز دشمن واقع می‌شویم و مورد هدف قرار می‌گیریم؛ بنابراین برای کاهش آثار یا مصون ماندن از تیرهای دشمن و رهایی از تک تیرانداز، لازم است اقدام‌ها و عملیات خاصی را انجام دهیم. این امر صرفاً طیف افراد خاصی را شامل نمی‌شود، بلکه همه افراد موجود در صحنه نبرد و عملیات را با هرگونه سلاح و تخصصی که دارند در برمی‌گیرد؛ بنابراین لازم است هر رزمنده‌ای توانایی انجام عملیات ضد تک تیراندازی را علیه تک تیراندازان دشمن داشته باشد یا حداقل بتواند از صحنه نبرد جان سالم بدر برد و از مهلکه بگریزد. این بخش از عملیات ضد تک تیراندازی که بسیار فراگیر و گسترده می‌باشد و همه را شامل می‌شود. تنها با در نظر داشتن و رعایت اصولی چند و ملاحظاتی محدود، نتیجه بسیار مهم و سرنوشت‌ساز به دنبال خواهد داشت که علاوه بر حفظ جان افراد و کاهش تلفات، حفظ تمامیت نیرو را در برداشته و قطعاً برتری و پیروزی نبرد را به دنبال خواهد داشت. از این رو، اگر خواسته باشیم عملیات ضد تک تیرانداز را به نحو شایسته محقق نماییم و دشمن را از نیل به هدف خود که همانا وارد نمودن تلفات به خودی و از بین بردن رزمندگان ما می‌باشد منصرف سازیم، سه اصل کلی عملیات محافظت و مصون ماندن از تک تیراندازان دشمن مواردی چون: «چگونه دیده نشویم؟»، «اگر دیده شدیم و مورد هدف واقع شدیم و در معرض تیر و گلوله دشمن قرار گرفتیم، چگونه آن را خنثی نموده و آثار آن را کاهش دهیم و به حداقل ممکن برسانیم؟» و «همرزم خود را چگونه از مقابل تیر دشمن خارج کنیم؟»، می‌باشند، به نحوی که تک تیراندازان داعشی او را بیشتر مورد هدف قرار ندهند و خودمان نیز به واسطه نجات وی در معرض اصابت قرار نگیریم (کشتدار و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۲-۱۲۳).

شکل (۵): یک نوع سلاح تک‌تیرانداز دشمن

۱- ضرورت و اهمیت عملیات محافظت و مصون ماندن از آسیب و خطر تک‌تیراندازان دشمن. رکن اساسی عملیات ضد تک‌تیراندازی، عملیات محافظت و مصون ماندن از آسیب و خطر تک‌تیرانداز می‌باشد و این عملیات، چگونگی در امان ماندن از اصابت تیر و شلیک تک‌تیرانداز را بیان می‌نماید. لازمه مقابله با تک‌تیراندازان داعشی مصون ماندن از آنهاست؛ چرا که اگر در منطقه و عملیات سالم نمانیم؛ دیگر هیچ عملیاتی نمی‌توانیم انجام دهیم؛ بنابراین ضروری‌ترین بخش عملیات ضد تک‌تیراندازی، عملیات محافظت و مصون ماندن از تیراندازی و تک‌تیراندازان دشمن می‌باشد. مصون یا در امان ماندن یعنی اینکه اولاً چه کار کنیم که در معرض دید و تیر تک‌تیرانداز قرار نگیریم؟ مورد اصابت واقع نشویم. ثانیاً اگر خود یا سایر هم‌زمانمان مورد اصابت قرار گرفتیم، چگونه از مهلکه و خطر تک‌تیرانداز دشمن فرار نموده و خود را از مرگ برهانیم، یا آثار شلیک یا اصابت را کاهش دهیم.

۲- تقسیم‌بندی کلی عملیات محافظت از آسیب و خطر تک‌تیراندازان دشمن. الف) عملیات مخفی ماندن در مقابل دید تک‌تیرانداز دشمن (رعایت جادوی استتار)، ب) عملیات محافظت در مقابل تیر تک‌تیرانداز دشمن (اختفا و پوشش، رعایت اصول پدافند غیرعامل)، ج) کاهش آثار خنثی‌نمودن عملیات تک‌تیراندازی دشمن هنگام استقرار در مکان ثابت یا سنگر (نگهبانی، د) پیشگیری از خطر و آسیب تک‌تیرانداز هنگام حرکت، جابجایی و پیشروی با استفاده از مواردی چون تأمین، عملیات آتش و مانور، پوشش حفاظتی، رعایت اصل پراکندگی

و پیش‌بینی مسیر و موضع بعدی و) عکس‌العمل مناسب هنگام مورد هدف تک‌تیرانداز یا تیراندازی دشمن قرارگرفتن با رعایت خونسردی، اتخاذ سریع جان‌پناه، ایجاد پرده دود و انتخاب موضع بعدی. ه) انجام عملیات نجات افراد مورد اصابت قرار گرفته موجود در معرض تک‌تیراندازان دشمن با غلبه کردن بر احساسات خود (داداشی و پورسام، ۱۳۹۵: ۱۳۳-۱۳۲).

ج) عملیات مقابله و شکار تک‌تیراندازان دشمن. در جنگ‌های امروزی دیگر جایی

برای روش‌های کلاسیک مبارزه وجود ندارد و جنگ‌های ناهم‌تراز حرف اول را می‌زنند. یک تک‌تیرانداز می‌تواند در محلی دور از درگیری با خونسردی کامل به نابودکردن طرف مقابل (دشمن) پردازد که در این صورت برای طرف مقابل بسیار گران تمام می‌شود. بهترین راه مقابله با این اوضاع، استفاده از تک‌تیراندازانی است که برای شکار تک‌تیرانداز دشمن آموزش دیده‌اند. در این صورت این ضد تک‌تیرانداز باید زبده و کاراتر از دشمنش باشد که در غیر این صورت او هم شکار خواهد شد. در اینجا به تاکتیک‌ها و روش‌های شکار، مقابله و انهدام تک‌تیراندازان دشمن اشاره خواهد شد:

۱- تک‌تیرانداز علیه تک‌تیرانداز: در این نوع عملیات که مقرون به‌صرفه‌ترین و فنی‌ترین نوع مقابله با تک‌تیرانداز دشمن می‌باشد، برای مقابله با تک‌تیراندازان دشمن باید از تک‌تیراندازان خودی استفاده نمود؛ چرا که او آموزش‌های مشابه دشمن را دیده و توانمندی‌های او را دارا بوده و می‌شناسد و از این مهم‌تر با تاکتیک‌های وی و نیز تاکتیک‌های مقابله با آن آشنا می‌باشد.

۲- آتش و درگیری و استفاده از تیم‌های شکار تک‌تیرانداز: در این نوع عملیات که با استفاده از اجرای عملیات رزمی و زمینی و با اجرای تاکتیک آتش و مانور، آتش و حرکت و نیز استفاده از تیم‌های مختلف (هجوم، تأمین، پشتیبان و احتیاط)، برای خاموش‌نمودن محل تیراندازی یا تک‌تیرانداز دشمن انجام می‌شود.

۳- انهدام با استفاده از آتش‌های مستقیم و منحنی سلاح‌های سنگین و موشک‌ها: استفاده از سلاح‌های منحنی‌زن اغلب برای خنثی یا مختل‌نمودن، همچنین محدود یا توقف موقت تک‌تیرانداز یا موضع آتش می‌باشد. لازم به ذکر است که از مهمات فسفوری و دودزای این

سلاح‌ها با ایجاد پرده دود برای کم یا محدود نمودن دید تک‌تیرانداز دشمن استفاده می‌شود. ضمناً استفاده از آتش‌های مستقیم و منحنی سلاح‌های سنگین و موشک‌ها هنگامی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد که صرفاً خواسته باشیم از دور تک‌تیرانداز دشمن را یا موضع آتش را منهدم، خنثی یا محدود نماییم.

۴- مقابله با استفاده از تیم تخریب و تله‌های انفجاری: هنگامی که با هیچ‌یک از روش‌های مذکور امکان انهدام و مقابله با تک‌تیرانداز یا موضع شلیک و آتش دشمن فراهم نباشد، می‌توان با اعزام تیم‌های تخریب و استفاده از تله‌های انفجاری نسبت به انهدام و از بین بردن موضع آتش و تک‌تیرانداز دشمن اقدام نمود.

۵- ایجاد رعب و وحشت و جنگ روانی: در برخی موارد با انجام جنگ روانی و ایجاد رعب و وحشت می‌توان با تک‌تیرانداز دشمن مقابله نمود و آن‌ها را خنثی یا غیرفعال کرد.

۶- غافلگیری با استفاده از رزم شبانه: با استفاده از مزیت‌های عملیات در شب و غافلگیری می‌توان در برخی موارد عملیات مقابله با تک‌تیراندازان دشمن و موضع آتش را با استفاده از رزم شبانه مورد اجرا گذاشت (کشتار و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۶۲ الی ۱۶۵).

۶- فن و تاکتیک‌های کلی عملیات ضد تک‌تیراندازی در محیط‌های شهری و ویژه

اساساً، اصول کلی عملیات ضد تک‌تیرانداز و تاکتیک‌ها و روش‌های عمده این نوع عملیات در همه محیط‌های مختلف جغرافیایی معمولی یا خاص (ویژه) ثابت و مشترک می‌باشند؛ اما برخی ملاحظات اجرایی خاص هریک از این محیط‌ها و شرایط گوناگون وجود دارد که اگر مورد توجه ویژه قرار نگیرد، چه بسا نتیجه لازم و مناسب اخذ نشده و یا موجب شکست نسبی یا کامل عملیات تک‌تیراندازی در آن شرایط و محیط خاص می‌شود که با توجه به درگیری‌های حاضر بین رزمندگان اسلام و نیروهای تکفیری و تروریستی داعش در محیط شهری، در اینجا به موارد زیر اشاره می‌نماییم:

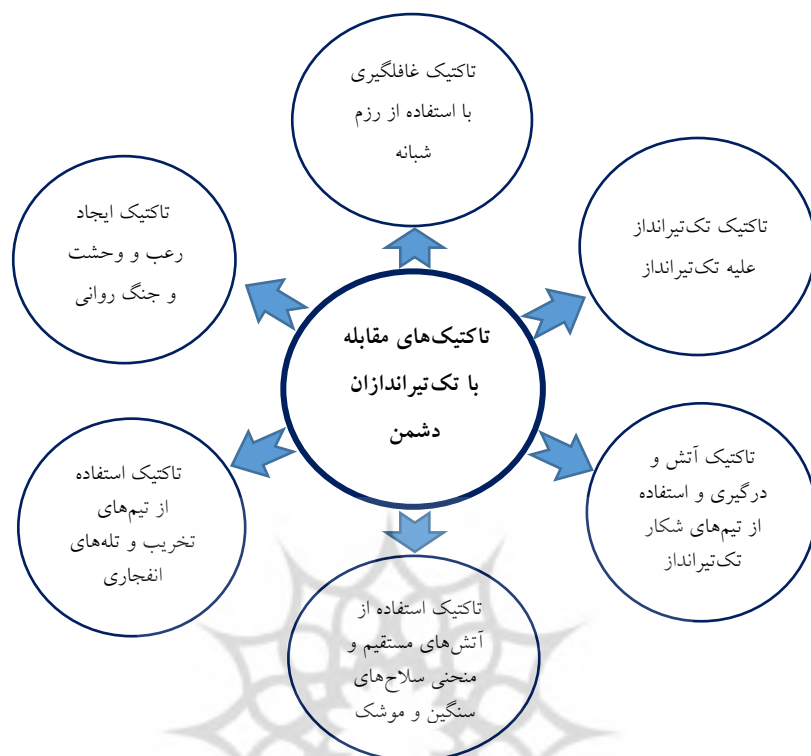
۶-۱- راه‌های کشف و شناسایی تک‌تیراندازان دشمن در محیط شهری: باید به تک‌تیرانداز در شهر و محیط‌های ساختمانی با دید متفاوتی نسبت به دیگر مناطق جغرافیایی نگاه کرد. این نکته بسیار مهم است که مناطق ساختمانی در ارتفاعات بهترین مکان برای

استقرار تک‌تیرانداز است. برقراری پست‌های دیده‌بانی، تأمین و مراقبت مستمر و نامرئی در منطقه آلوده به تک‌تیرانداز از بهترین راه‌های کشف و شناسایی تک‌تیراندازان دشمن می‌باشد.

۶-۲- راه‌های در امان ماندن از خطر تک‌تیراندازان دشمن در محیط شهری: از جمله این راه‌ها می‌توان به رعایت اصول پدافند غیرعامل (استتار، اختفا و پوشش)؛ حرکت موضع به موضع رزمندگان خودی در هنگام نزدیک شدن به مکان آلوده به تک‌تیراندازان دشمن؛ عدم حضور در دیدگاه‌های آشکار؛ پوشیدن کلاه‌خود و جلیقه ضدگلوله اشاره نمود.

۶-۳- راه‌های به دام انداختن یا از بین بردن تک‌تیراندازان دشمن در محیط شهری: از راه‌های به دام انداختن تک‌تیراندازان دشمن می‌توان به استفاده از اصل غافلگیری در برخورد با تک‌تیرانداز دشمن، عدم استفاده از تعداد زیاد عناصر خودی برای کشف و از بین بردن عناصر تک‌تیرانداز دشمن، مشخص نمودن مکان کلی تک‌تیرانداز دشمن و اجرای آتش‌های محدود جهت برهم زدن تمرکز او، بستن راه‌های منتهی به ساختمان آلوده به تک‌تیرانداز دشمن جهت قطع پشتیبانی از وی، تلاش برای نزدیک شدن به ساختمان تک‌تیرانداز دشمن با هدف کاهش قدرت مانور او، نفوذ از پشت بام‌های متصل به ساختمان آلوده به تک‌تیرانداز دشمن و یورش به آن از بالا و نهایتاً به‌کارگیری مشق سریع (به رگبار بستن) به منظور کشتن تک‌تیرانداز اشاره نمود (کشتدار و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۷۹ الی ۲۱۲).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مدل تحقیق: تاکتیک‌های مقابله با تک‌تیراندازان دشمن در جنگ ناهمپراز

روش تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی است. با توجه به ماهیت موضوع و در مسیر پاسخگویی به سؤال این تحقیق از شیوه و روش توصیفی-تحلیلی جهت بررسی موضوع استفاده شده است. روش توصیفی-تحلیلی عبارت است از اینکه محقق علاوه بر تصویرسازی آنچه هست به تشریح و تبیین دلایل چگونه بودن و چرایی وضعیت مسأله و ابعاد آن می‌پردازد. محقق برای تبیین و توجیه دلایل، نیاز به تکیه‌گاه استدلالی محکمی دارد. این تکیه‌گاه از طریق جستجو در ادبیات و مباحث نظری تحقیق و تدوین گزاره‌ها فراهم می‌شود (حافظ‌نیا، ۱۳۹۴: ۷۱). روش و ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها نیز به شیوه کتابخانه‌ای - اسنادی و منابع اینترنتی و گزارشات حاصله از صحنه نبرد می‌باشد. لذا در این روش با مطالعه چندین کتاب، مقالات و

جستجو در فضای اینترنت و نیز استفاده از گزارشات صحنه نبرد در سوریه و عراق اطلاعات مورد نیاز جمع آوری گردیده و سعی شده است، تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت تحلیل محتوای کیفی صورت پذیرد و به سؤال تحقیق پاسخ مناسبی داده شود.

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

با توجه به پرسش این تحقیق یعنی «تاکتیک‌های کلی عملیات ضد تک‌تیراندازی علیه تک‌تیراندازان دشمن در جنگ‌های ناهم‌تراز چیست؟» و در راستای پاسخ‌گویی به این پرسش، می‌توان این‌گونه تجزیه و تحلیل نمود که؛ جنگ‌های مدرن، ما را به سوی دوران جدیدی از تحولات سوق می‌دهند که از لحاظ دامنه و هم از لحاظ ابعاد بی‌سابقه هستند. لذا شناخت تعاریف ناهمگونی و ناهم‌ترازی در جنگ‌های مدرن لازم است، چرا که برای اتخاذ چنین شیوه‌ای، باید با مفهوم و ویژگی‌های ناهم‌ترازی آشنا شد و روش جنگ دشمن را تحلیل و متناسب با آن راه‌کارهای مناسب را طرح‌ریزی نمود. البته ذکر این نکته حائز اهمیت است که این چنین جنگی، یک جنگ نو و تازه نیست، بلکه در طی قرون متمادی، جنگ‌جویان همواره به دنبال راهی برای استفاده از روشی برای خنثی‌کردن و اجتناب از اعمال قدرت دیگری در جنگ‌ها علیه همدیگر با تکیه بر نقاط قوت خود علیه نقاط ضعف دشمن بوده‌اند و در هر گوشه و کنار دنیا از راهبرد ناهم‌تراز همواره سود می‌جستند؛ اما آنچه جدید است و باید به آن توجه داشت، ویژگی‌ها و تاکتیک‌های جدید جنگ‌های ناهم‌تراز و هم‌چنین ویژگی‌های صحنه‌ی نبرد می‌باشد. چرا که جنگ ناهم‌تراز از ویژگی‌هایی خاصی برخوردار بوده و نیازمند یک تصمیم‌گیری راهبردی برای کسب موفقیت در صحنه‌ی عملیات و نبرد است. جنگ ناهم‌تراز می‌تواند جنبه‌های گوناگونی را در برگیرد، حمله‌ی اطلاعاتی، حمله‌ی تبلیغاتی یا جنگ روانی و یا حتی اقتصادی و از مهم‌ترین ویژگی‌های جنگ‌های ناهم‌تراز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: تکرارپذیری، کوتاه‌مدت بودن، غافلگیرانه بودن (تاکتیکی و راهبردی)، غیرقابل پیش‌بینی بودن، صحنه‌ی نبرد مشخص نداشتن، نامشخصی و نامعینی جنگ‌جویان، نداشتن ابزار و فناوری مشخص، فضای مانور زیاد داشتن، ضربه‌زدن دقیق عملیاتی، داشتن واحدهای اجرایی و رزمی کوچک که همه از مؤلفه‌های مؤثر در نبرد ناهم‌تراز می‌باشند.

بنابراین می‌توان چنین بیان نمود که جنگ ناهم‌تراز با صفت ناهم‌تراز بودن خود نوعی ناهمگونی میان طرف‌های درگیر در جنگ را نشان می‌دهد و در راستای مبحث تاکتیک‌های تک‌تیراندازی در جنگ ناهم‌تراز می‌توان اینگونه بیان نمود که یکی از کاربردی‌ترین روش‌ها در مقابل عملیات تک‌تیراندازی دشمن در جنگ ناهم‌تراز، عملیات ضدتک‌تیراندازی می‌باشد. عملیات ضد تک‌تیرانداز؛ عملیاتی با چارچوب و روش خاص می‌باشد. این عملیات اینگونه است که ابتدا با توجه به شاخص‌های ویژه از جمله؛ کشف استتار، بررسی مواضع و سنگرهای احتمالی تیراندازی، دیدبانی و ... محل تک‌تیراندازان دشمن را شناسایی و با توجه به تاکتیک‌های خاص از جمله مخفی‌شدن، عملیات محافظت، تأمین، عملیات آتش و مانور و ... حفظ نماییم و نیز با نظر به تاکتیک‌های خاص من جمله تک‌تیرانداز در مقابل تک‌تیرانداز، تاکتیک تیم شکار، استفاده از تیم تخریب و غافلگیری با استفاده از رزم شبانه و ... عناصر تک‌تیرانداز دشمن را شکار و آن را از میان ببریم.

نتیجه‌گیری

با نظر به وجوب جهاد فی سبیل الله... با توجه به آیه کریمه: «کتب علیکم القتال و هو کره لکم و عسی ان تکرهوا شی و هو خیر لکم» (بقره، آیه ۲۱۶) و نیز لزوم آمادگی رزم و پیکار با دشمنان اسلام عزیز، طبق آیه شریفه «واعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عدو الله و عدوکم» (انفال، آیه ۶۰) که پیامبر اکرم (ص) در بیان مقصود از قوه در این آیه شریفه، چنین فرمودند: که مقصود از آمادگی و توانمندی، نیرومندی در تیراندازی است و سه مرتبه فرمودند: «الا ان القوه، الرمی»؛ یعنی آگاه باشید که حتماً منظور از قوه، تیراندازی است (بحارالانوار، ج ۱۰۳)؛ می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که یکی از عملیات‌های مؤثر و کاربردی در جنگ ناهم‌تراز، عملیات تک‌تیراندازی می‌باشد که در تمامی جنگ‌های گذشته و اخیر، تک‌تیراندازها یکی از مؤثرترین عوامل تعیین‌کننده سرنوشت نبردها بوده و هستند. از بین گزینه‌های موجود در نمایش آمار تلفات وارده به نیروها، یکی از موارد، تلفات واردشده از سوی تک‌تیراندازها بوده است. بی‌شک استفاده از تک‌تیرانداز در عملیات‌های رزمی، یکی از قدیمی‌ترین، مؤثرترین، کارآمدترین، مرگ‌بارترین، کم‌هزینه‌ترین و مخوف‌ترین شیوه‌هایی است

که می‌توان از آن بهره جست. از این رو بهترین راه کار مواجهه با تک‌تیراندازان دشمن در جنگ ناهمطراز، عملیات ضد تک‌تیراندازی می‌باشد. در جمع‌بندی و نتیجه‌گیری در این تحقیق می‌توان گفت: با توجه به سازمان تک‌تیراندازی نیروهای دشمن، در صحنه نبرد، بهترین عملیات ضد تک‌تیراندازی علیه تک‌تیراندازان دشمن در جنگ‌های ناهمطراز اینگونه است که ابتدا با توجه به شاخص‌های ویژه از جمله؛ کشف استتار، بررسی مواضع و سنگرهای احتمالی تیراندازی، دیدبانی، استفاده از وسایل و تجهیزات خاص جهت کشف عناصر دشمن و نیز عملیات فریب، محل تک‌تیراندازان دشمن را شناسایی و جان خود و تمامی رزمندگان را در مقابل تیر آن‌ها با توجه به تاکتیک‌های خاص از جمله مخفی‌شدن، عملیات محافظت، تأمین، عملیات آتش و مانور و ... حفظ نماییم و نیز با نظر به تاکتیک‌های خاص من جمله تک‌تیرانداز در مقابل تک‌تیرانداز، تاکتیک تیم شکار، تاکتیک انهدام با توجه به آتش‌های مستقیم و منحنی سلاح‌های سنگین و موشک‌ها، استفاده از تیم تخریب و تله انفجاری و حتی ایجاد رعب و وحشت و جنگ روانی و غافلگیری با استفاده از رزم شبانه، عناصر تک‌تیرانداز دشمن را شکار و آن را از میان ببریم.

پیشنهادها

- با توجه به اینکه بهترین، مؤثرترین و مقرون به‌صرفه‌ترین روش برای مقابله با تک‌تیرانداز، استفاده از «تک‌تیرانداز علیه تک‌تیرانداز» می‌باشد و این امر در همه نبردهای گذشته و اخیر اثبات شده است که هر یک از طرف‌های مقابل که به نحو منسجم‌تر و مناسب‌تری از عملیات ضد تک‌تیراندازی بهره برده‌اند، سرنوشت جنگ را دوباره به نفع خود تغییر داده‌اند؛ پس با توجه به این مهم، پیشنهاد می‌گردد:
- ۱- تربیت و آموزش نیروهای ویژه تک‌تیراندازی جهت مقابله با تک‌تیراندازان دشمن با توجه به مفهوم جنگ ناهمطراز؛
 - ۲- تجهیز و به‌روزرسانی وسایل و تجهیزات ضد تک‌تیراندازی یگان‌های درگیر در منطقه نبرد؛
 - ۳- پیشنهاد انجام پروژه‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقالات تحقیقاتی در راستای فهم بیشتر علم تک‌تیراندازی برای کاهش تلفات در صحنه نبرد.

منابع و مأخذ:

منابع فارسی

- ۱- قرآن کریم.
- ۲- بحارالانوار، جلد ۱۰۳، به نقل از تفسیر مجمع‌البیان.
- ۳- زمانی، حسن و همکاران. (۱۳۸۵). تفنگ تک‌تیرانداز ۱۲/۷ میلی‌متری اشتایر. تهران: مرکز فناوری آموزشی نرسا.
- ۴- داداشی، فتاح و پورسام، احمد. (۱۳۹۵). روش مقابله با تک‌تیرانداز در محیط‌های ویژه (با تأکید بر مناطق ساخته‌شده). دو فصلنامه دانش جهادی، فرماندهی تربیت جهادی دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، سال هفتم، شماره ۱۷، ۱۴۰-۱۱۳.
- ۵- اسپایسر، مایک. (بی‌تا). فنون و تجهیزات مرگبار تک‌تیرانداز ماهر، ترجمه قاسم اسدی، تهران.
- ۶- کشتدار، محمد؛ پایا، اکبر؛ نقیبی، رمضان؛ ساکی، علی. (۱۳۹۴). عملیات ضد تک‌تیرانداز دشمن، چ ۲. تهران: مرکز امامت سپاه و مرکز باقرالعلوم.
- ۷- بی‌نا. (۱۳۸۵). تفنگ تک‌تیرانداز دراگونوف. تهران: مرکز آموزشی فناوری نرسا.
- ۸- بی‌نا. (۱۳۹۳). تفنگ تک‌تیرانداز کالیبر ۱۲/۷ میلی‌متری (اشتایر). تهران: مرکز آموزشی فناوری نرسا.
- ۹- دهقانی‌سانبج، جواد. (۱۳۸۲). آموزش تک‌تیراندازی. تهران: فرماندهی مهندسی خاتم‌الانبیاء.
- ۱۰- حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۹۴). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. تهران: سمت.
- ۱۱- الیاسی، محمدحسین. (۱۳۸۲). کاربرد عملیات روانی در جنگ نامتقارن، فصلنامه مطالعات بسیج، شماره ۲۳.
- ۱۲- مکنزی. (۱۳۸۲). جنگ نامتقارن. ترجمه عبدالمجیدی و محمد تمنایی. تهران: انتشارات دوره عالی جنگ سپاه.
- ۱۳- فصلنامه مطالعات راهبردی. (۱۳۸۱). ویژه‌نامه ۱۱ سپتامبر. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، شماره ۳ و ۴.
- ۱۴- صفوی، سیدیحیی. (۱۳۸۷). الزامات و شرایط برتری در جنگ‌های ناهم‌تراز. تهران: نشریه نگرش راهبردی، شماره ۸۹ و ۹۰.

- ۱۵- دانیالی، سیاوش. (۱۳۸۳). نبرد ناهمطراز، تهران: انتشارات دافوس.
- ۱۶- افتخاری، اصغر؛ کامکار، مهدی. (۱۳۸۷). جنگ ناهمطراز: بازشناسی مفهومی. تهران: نشریه نگرش راهبردی، شماره ۸۹ و ۹۰.
- ۱۷- دافوس آجا (۱۳۸۶). مقدمه‌ای بر جنگ غیرهمطراز. تهران: انتشارات فرماندهی و ستاد آجا، معاونت آموزش.
- ۱۸- سنجابی، علیرضا. (۱۳۷۵). استراتژی و قدرت نظامی. تهران: انتشارات پاژنگ.
- ۱۹- صدری افشار، غلامحسین؛ حکمی، نسترن. (۱۳۸۱). فرهنگ معاصر فارسی. تهران: وزارت ارشاد اسلامی.
- ۲۰- رستمی، محمود. (۱۳۷۸). فرهنگ واژه‌های نظامی. تهران: ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- ۲۱- جوادعلی (۱۹۹۳/۱۴۱۳). المَفْصَلُ فی تاریخ العرب قبل الاسلام، بغداد.
- ۲۲- نوری، حسین بن محمدتقی (۱۴۰۷ - ۱۴۰۸). مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، قم.
- ۲۳- محمدبن اسماعیل بخاری (۱۹۸۱/۱۴۰۱). صحیح البخاری، چاپ محمد ذهنی افندی، استانبول.
- ۲۴- محمدبن احمد خطیب شریینی (بی‌تا). مغنی المحتاج الی معرفه معانی الفاظ المنهاج، مع تعلیقات جوبلی بن ابراهیم شافعی، بیروت: دارالفکر.
- ۲۵- قاسمی، علی؛ بابایی، حسین. (بی‌تا). ویژگی‌های جنگ ناهمگون (با تکیه بر صحنه نبرد آینده)، ماهنامه اطلاعات راهبردی، شماره ۶۵، ۵۱ - ۶۱.

منابع خارجی و وبگاه‌ها

- ۲۶- غلامعلی پور، ایمان (۱۳۹۰/۶/۱۸)، تک‌تیرانداز، در تارنمای: www.amoozeshnezami.blogfa.com
- ۲۷- ابراهیمی سعید، حسنعلی (۱۳۹۳/۱۰/۱۲)، تک‌تیرانداز در طول تاریخ، در تارنمای: www.cloob.com
- ۲۸- العالم، (۳۰ خرداد ۱۳۹۵)، خطرناک‌ترین تک‌تیراندازان داعش، در تارنمای: www.fa.alalam.ir
- 29- Santezu: Theart of war. Samuel B.Gripfith (trans), London, Oxford University Press, 1971 PP.66-67.